

รายงานผลงานเรื่องเต็มการทดลองที่สิ้นสุด

แผนงานวิจัย : การคุ้มครองและบริหารจัดการทรัพยากรพันธุกรรมพืชตามกฎหมายภายในและระหว่างประเทศ

โครงการวิจัย : วิจัยและพัฒนาการควบคุมการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพืชอนุรักษ์และพืชที่ใกล้สูญพันธุ์ เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

ชื่อการทดลอง : วิจัยเพื่อวิเคราะห์สถานภาพของกล้วยไม้รองเท้านารีที่ค้นพบใหม่

Research to analyze the status of newly discovered slipper orchid
(*Paphiopedilum* Pfitzer)

คณะผู้ดำเนินงาน :

หัวหน้าการทดลอง :	นางสาวสุมาลี ทองดอนแอ	สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช
ผู้ร่วมงาน :	นางสาวดวงเดือน ศรีโพทา	สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช
	นางปวีณา ทะรักษา	สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช
	นายพรเทพ ท่วมสมบูรณ์	สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช
	นางยอดหญิง สอนสุภาพ	สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช
	นางสาวรัชชณา สารภิรม	สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช

ABSTRACT

The 11th Meeting of The CITES Plant Committee in 2001, the committee requested parties to cooperate with rejecting the illegal trade of new species of *Paphiopedilum* Pfitzer that have been discovered since 1995 due to illegal trade, caused population decreasing in the nature. The research was conducted on October 2018 to September 2019 to study on the status of new discovered *Paphiopedilum* species by collecting data; species distribution, conservation and trade status in order to set guidelines and measures for regulate international trade of new *Paphiopedilum* species. The result shown that since 1995, there have been 88 records of new *Paphiopedilum* species. There are 44 items that have accepted names as new species 31 items, new varieties 2 items and 11 items are new natural hybrids, mostly in the section of Barbata and *Paphiopedilum* and the conservation status are critically endangered (CR). Furthermore, the anonymous persons reported that the orchid nursery men which registered or not registered nursery with the Department of Agriculture, are illegal importing new species of *paphiopedilum* orchids to their nurseries for parent stock of plant production or plant hybrids, such as *P. canhii* Aver. & O.Gruss, *P. myanmaricum* Koop., lamwir. & S.Laohap., *P. rungsuriyanum* O.Gruss, Rungruang, Chaisur. & Dionisio, *P. vietnamense* O.Gruss & Perner. The

statistic of the export of *Paphiopedinum* orchids during 2015 - 2019 found that more plant species were exported than hybrids. Mainly among *Brachypetalum*, followed by *Paphiopedilum* and *Barbata*, respectively. According to a review of the statistical issuance of CITES permits in the CITES website found that a new *Paphiopedilum* species as *P. vietnamense*, was exported from the United States and Taiwan, which are not the country of origin (Vietnam). Furthermore, the export data of *Paphiopedilum* seedling in flask, there are more plant hybrids exported than species. Many of new *Paphiopedilum* species are sale online and most of them are not originated in Thailand but the most of sellers are Thai people. Therefore, it may be illegal acquisition and exported to another counties by false declarations as plant hybrids, name of similar new species or exported in the form of seedling in flask to avoid the regulation from the CITES.

Key words: *Paphiopedilum*, status, newly discovered.

บทคัดย่อ

การประชุมคณะกรรมการด้านพืชแห่งอนุสัญญา CITES ครั้งที่ 11 เมื่อปี พ.ศ. 2544 ที่ประชุมขอความร่วมมือประเทศภาคีสมาชิกไม่ทำการค้ารองเท้านารีสกุล *Paphiopedilum* Pfitzer ชนิดใหม่ที่มีรายงานการค้นพบ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 (1995) เนื่องจากมีรายงานการค้าที่ผิดกฎหมายจนส่งผลกระทบต่อประชากรในธรรมชาติลดลง ดังนั้น จึงทำการศึกษาวิจัยสถานภาพกล้วยไม้รองเท้านารีชนิดใหม่ระหว่างเดือนตุลาคม 2560 ถึง กันยายน 2562 โดยรวบรวมข้อมูลแหล่งกระจายพันธุ์ สถานภาพการอนุรักษ์และการค้า เพื่อนำมากำหนดแนวทางและมาตรการในการกำกับดูแลการค้า ผลการศึกษา พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา มีรายงานการค้นพบรองเท้านารีชนิดใหม่ จำนวน 88 รายการ เมื่อตรวจสอบแล้วมี 44 รายการ ที่ชื่อวิทยาศาสตร์เป็นที่ยอมรับ (accepted name) เป็นระดับชนิด (species) 31 รายการ ระดับพันธุ์ (varieties) 2 รายการ และ 11 รายการ เป็นลูกผสมชนิดใหม่ในธรรมชาติ (natural hybrids) ส่วนใหญ่จัดอยู่ในหมู่ (section) *Barbata* และ *Paphiopedilum* และมีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered: CR) นอกจากนี้มีแหล่งข่าวรายงานว่ามีการนำกล้วยไม้รองเท้านารีชนิดใหม่เข้ามาปลูกในสถานที่เพาะเลี้ยงทั้งที่ขึ้นทะเบียนและไม่ได้ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขยายพันธุ์เพิ่มปริมาณและเป็นพ่อแม่พันธุ์ในการผลิตลูกผสม เช่น *P. canhii* Aver. & O.Gruss, *P. myanmaricum* Koop., lamwir. & S.Laohap., *P. thaianum* lamwir., *P. rungsuriyanum* O.Gruss, Rungruang, Chaisur. & Dionisio, *P. vietnamense* O.Gruss & Perner จากสถิติการส่งออกต้นกล้วยไม้รองเท้านารี ระหว่างปี พ.ศ. 2558 – 2562 พบว่ามีการส่งออกต้นกล้วยไม้รองเท้านารีชนิดพันธุ์ที่มากกว่าลูกผสม ส่วนใหญ่อยู่ในหมู่ *Brachypetalum* รองลงมา ได้แก่ *Paphiopedilum* และ *Barbata* ตามลำดับ จากข้อมูลสถิติการออกหนังสืออนุญาตของประเทศภาคีสัญญา CITES ในเว็บไซต์ของสำนักเลขาธิการไซเตส พบว่า มีการทำการค้ากล้วยไม้รองเท้านารีชนิดใหม่ ชนิด *P. vietnamense* ประเทศผู้

ส่งออก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และไต้หวันซึ่งไม่ใช่ประเทศเวียดนามที่เป็นประเทศถิ่นกำเนิด ส่วนข้อมูลการส่งออกกล้วยไม้รองเท้านารีในรูปแบบไม้ขวด (tissue culture) มีการส่งออกกล้วยไม้รองเท้านารีลูกผสมมากกว่าชนิดพันธุ์แท้ และจากการตรวจสอบการขายกล้วยไม้รองเท้านารีในตลาดออนไลน์พบมีการประกาศขายกล้วยไม้รองเท้านารีชนิดใหม่หลายชนิดและผู้ขายส่วนใหญ่เป็นคนไทย และชนิดรองเท้านารีที่ขายไม่ได้มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย อาจเป็นได้ว่าการนำเข้ามาไม่ถูกกฎหมาย และส่งออกโดยสำแดงเท็จเป็นลูกผสมหรือชนิดใกล้เคียง หรือส่งออกในรูปแบบไม้ขวดเพื่อหลีกเลี่ยงการขอหนังสืออนุญาต CITES

คำหลัก: กล้วยไม้รองเท้านารี สถานภาพ ค้นพบใหม่

คำนำ

กล้วยไม้รองเท้านารีสกุล *Paphiopedilum* Pfitzer มีแหล่งกระจายพันธุ์อยู่ในเขตอบอุ่น และเขตร้อนแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่อินเดีย ฟิลิปปินส์ พม่า มาเลเซีย และประเทศไทย บางชนิดเป็นกล้วยไม้อิงอาศัยเกาะตามต้นไม้ แต่ส่วนใหญ่เป็นกล้วยไม้ดินขึ้นอยู่ตามพื้นดินหรือซอกหินที่มีใบไม้เน่าทับถมกัน ปัจจุบันทั่วโลกมีจำนวน 107 ชนิด (<http://www.plantsoftheworldonline.org/>) มี 18 ชนิด ที่มีแหล่งกระจายพันธุ์ในประเทศไทย (Santisuk, T. & Larsen, K., 2011) เนื่องจากกล้วยไม้รองเท้านารีส่วนใหญ่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ในธรรมชาติ อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ หรืออนุสัญญาไซเตส จึงบรรจุไว้ในบัญชีแนบท้ายที่ 1 โดยห้ามทำการค้าต้นที่ได้มาจากป่า ยกเว้นเพื่อการศึกษาวิจัย สำหรับต้นที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียมสามารถทำการค้าได้ เมื่อการประชุมคณะกรรมการด้านพืชแห่งอนุสัญญาไซเตส ครั้งที่ 11 ในปี พ.ศ. 2544 ณ เมืองลังกาวิ ประเทศมาเลเซีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เสนอข้อมูลรายงานการค้ารองเท้านารีสกุล *Paphiopedilum* ที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะชนิดที่มีรายงานการค้าค้นพบตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 (1995) เป็นต้นมา โดยรายงานว่ามีการค้ารองเท้านารีชนิดใหม่ สกุล *Paphiopedilum* ในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำนวนหลายชนิดโดยเฉพาะในประเทศเวียดนาม ซึ่งการรายงานการค้ารองเท้านารีชนิดใหม่ทำให้เป็นที่ต้องการของนักสะสมกล้วยไม้แปลกและหายากรวมถึงนักปรับปรุงพันธุ์ จึงเป็นการกระตุ้นให้มีการเก็บกล้วยไม้ออกจากป่าจำนวนมาก จนส่งผลให้จำนวนประชากรของกล้วยไม้รองเท้านารีในธรรมชาติลดลงอย่างรวดเร็ว (PC 11 Doc.24.4, 2001) ดังนั้น คณะกรรมการด้านพืชแห่งอนุสัญญาไซเตส จึงขอความร่วมมือจากประเทศภาคีอนุสัญญา CITES งดทำการค้ากล้วยไม้รองเท้านารีชนิดใหม่ที่มีรายงานการค้าค้นพบค้นพบตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995 เป็นต้นมา ยกเว้นชนิดที่มีการส่งออกถูกต้องตามกฎหมายจากประเทศถิ่นกำเนิดและสอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญาฯ ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นภาคีอนุสัญญา CITES จึงต้องให้ความร่วมมือไม่ทำการค้ารองเท้านารีชนิดใหม่ ที่มีแหล่งที่มาไม่ถูกกฎหมาย ประกอบกับประเทศไทยมีศักยภาพการปลูกและขยายพันธุ์เทียมกล้วยไม้และมีการส่งออกต้นกล้วยไม้ลำดับต้นๆ ของโลก ดังนั้น เพื่อรักษาผลประโยชน์ในการการค้ากล้วยไม้รองเท้านารีให้กับเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้ของประเทศไทย จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาทบทวนชนิดรองเท้านารีที่มีรายงานการค้าค้นพบใหม่ซึ่งหมายถึงชนิดที่มีรายงานการค้าค้นพบตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 (1995) จนถึงปัจจุบัน รวมถึงศึกษาข้อมูล

ทางด้านพฤกษศาสตร์ สถานภาพด้านการอนุรักษ์และการค้า เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการกำกับดูแลการค้ากล้วยไม้รองเท้านารี

วิธีดำเนินการ

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยประยุกต์ในลักษณะเชิงคุณภาพ และเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยลักษณะของข้อมูลเป็นเชิงไม่ประจักษ์ (Non-empirical Research) เพื่อวิเคราะห์งาน (Job Analysis) และวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) โดยไม่มีการใช้สถิติวิเคราะห์ และการศึกษาลักษณะตัวแปรจะเป็นแบบเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยทำการวิจัยเพื่อตอบสนองการบังคับใช้พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม โดยการศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับกำหนดมาตรการให้มีการบังคับใช้ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว และให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของอนุสัญญาไซเตสที่ประเทศไทยเป็นภาคี โดยทำการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษา และรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ชนิด แหล่งแพร่กระจายพันธุ์ ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ สถานภาพด้านการอนุรักษ์ การค้า และกฎหมายต่างๆ จากเอกสารวิชาการ วารสาร รวมทั้งเว็บไซต์ต่างๆ
2. ศึกษา สำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิของรองเท้านารีชนิดใหม่ จากสถานที่เพาะเลี้ยงกล้วยไม้ ตลาดไม้ดอกไม้ประดับ และงานประกวดไม้ดอกไม้ประดับ โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะจง (proposed sampling method)
4. นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางหรือมาตรการควบคุมการค้ารองเท้านารี
5. สรุปผลและวิจารณ์ผลการศึกษา

เวลาและสถานที่

ระยะเวลา: เริ่มต้น 1 ตุลาคม 2560 สิ้นสุด 30 กันยายน 2562

สถานที่ทำการทดลอง: สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช สถานที่เพาะเลี้ยงกล้วยไม้ ตลาดไม้ดอกไม้ประดับภายในประเทศ

ผลการทดลองและวิจารณ์

1. ผลการศึกษาชนิดและสถานภาพกล้วยไม้รองเท้านารีชนิดใหม่

รองเท้านารีสกุล *Paphiopedilum* Pfitzer ทั่วโลกมีจำนวน 107 ชนิด

(<http://www.plantsoftheworldonline.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:327473-2>) มีจำนวน 18

รายการ/ชนิด ที่มีแหล่งกระจายพันธุ์ในประเทศไทย (Santisuk, T. & Larsen, K. 2011) ดังนี้

หมู่ *Brachypetalum*

รองเท้านารีฝ้ายหอย *P. bellatulum* (Rchb.f.) Stein (1892)

รองเท้านารีเหลืองปราจีน *P. concolor* (Lindl. ex Bateman) Pfitzer (1889)

รองเท้านารีเหลืองสิงขร *P. concolor* var. *longipetalum* (Rolfe) Pfitzer (1903)

	= <i>P. josianae</i> Braem & Nimp. (2014) (syn)
รองเท้านารีเหลืองตรัง	<i>P. godefroyae</i> (God.-Leb.) Stein (1892)
รองเท้านารีอ่างทอง	<i>P. godefroyae</i> var. <i>ang-thong</i> (Fowlie) Braem = <i>Paphiopedilum</i> x <i>ang-thong</i>
รองเท้านารีเหลืองพังงา	<i>P. godefroyae</i> var. <i>leucochilum</i> (Rolfe) Hallier (1897)
รองเท้านารีขาวสตูล	<i>P. niveum</i> (Rchb.f.) Stein 1892
รองเท้านารีขาวพังงา	<i>P. thaianum</i> lamwir. (2006)

หมู่ *Pardalopetalum*

รองเท้านารีเมืองกาญจน์ *P. parshii* (Rchb.f.) Stein (1892)

หมู่ *Paphiopedilum*

รองเท้านารีดอยตุง *P. charlesworthii* (Rolfe) Pfitzer (1894)

รองเท้านารีเหลืองกระบี่ *P. exul* (Ridl.) Rolfe (1986)

รองเท้านารีเหลืองเลย *P. hirsutissimum* (Lindl. Ex Hook) Stein (1892)

= *P. hirsutissimum* var. *esquirolei* (Schltr.) K. karas. & Saito (1982)

รองเท้านารีอินทนนท์ *P. villosum* (Lindl.) Stein (1892)

รองเท้านารีดอยตุงกาญจน์ ***P. vejvarutianum* O. Gruss & Roellke (2003)**

หมู่ *Barbata*

รองเท้านารีคางคกแดง *P. appletonianum* (Gower) Rolfe (1896)

รองเท้านารีคางคก *P. callosum* (Rchb.f.) Stein (1892)

***P. callosum* var. *potentianum* (O. Gruss & J. Roeth) P.J. Cribb
(1998)**

รองเท้านารีม่วงสงขลา *P. callosum* var. *subleave* (Rochb.f.) P.J. Cribb (1987)

รองเท้านารีปีกแมลงปอ *P. sukhakulii* Schoser & Senghas (1965)

จากการศึกษาข้อมูลรองเท้านารีชนิดใหม่จากเอกสาร วารสารวิชาการ และในเว็บไซต์ของ ดร. Tanaka <http://www.orchid.or.jp/orchid/people/tanaka/orchid/org/newpaph.html> ที่มีการรวบรวมข้อมูลการรายงานรองเท้านารีชนิดใหม่ มีรายงานรายชื่อกล้วยไม้รองเท้านารีชนิดใหม่ จำนวน 88 รายการ มีจำนวน 3 รายการ ที่มีแหล่งกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ได้แก่ *P. callosum* var. *potentianum*, รองเท้านารีขาวพังงา (*P. thaianum*) และ รองเท้านารีดอยตุงกาญจน์ (*P. vejvarutianum*) และเมื่อตรวจสอบข้อมูลแล้วพบว่า *P. callosum* var. *potentianum* มีความคล้ายคลึงกับรองเท้านารีคางคก (*P. callosum*) แตกต่างที่ไม่มีจุดที่ขอบกลีบดอก ด้านบนของกลีบคู่ข้างและกลีบเลี้ยงด้านบนแคบกว่า และไม่มีรายงานแหล่งที่พบในประเทศไทย (Flora of Thailand เล่มที่ 12 ตอนที่ 1) อาจเป็นไปได้ว่ารองเท้านารีชนิดนี้มีการค้นพบมานานแล้วโดยใช้ชื่อเดียวกับรองเท้านารีคางคกที่มีรายงานตั้งแต่ปี ค.ศ. 1982 ดังนั้น จึงไม่ถือว่าเป็นรองเท้านารีที่พบใหม่ เช่นเดียวกับ

รองเท้านารีดอยตุงกาญจน์ (*P. vejvarutianum*) มีรายงานเป็นชนิดใหม่เมื่อปี ค.ศ. 2003 จากการสืบค้นเอกสาร แล้วพบว่ามีการค้ากล้วยไม้รองเท้านารีชนิดนี้ในนามของ *P. charlesworthii* var. *kanchanaburi* ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1973 สำหรับรองเท้านารีชาวพังกา (*P. thainum*) มีลักษณะใบและดอกคล้ายกับรองเท้านารีชาวสตูลแต่มีขนาดลำต้นและแหล่งกระจายพันธุ์ต่างกันเป็นไปได้ว่าเป็นชนิดใหม่ ส่วนรองเท้านารีเหลืองสิงขร (*P. concolor* var. *longipetalum*) ข้อมูลบางแหล่งรายงานเป็นชนิดพันธุ์ใหม่เมื่อปี 2012 และมีผู้ศึกษาทบทวนลักษณะของรองเท้านารีชนิดดังกล่าวและตีพิมพ์เป็นชนิดใหม่เมื่อปี ค.ศ. 2014 แต่ชื่อนี้ยังไม่เป็นที่ยอมรับ และเมื่อตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมแล้วพบว่ารองเท้านารีชนิดพันธุ์นี้มีการรายงานครั้งแรก เมื่อปี ค.ศ. 1903 ดังนั้น จึงไม่ถือว่าเป็นชนิดพันธุ์ที่ค้นพบใหม่

จากข้อมูลรายงานกล้วยไม้รองเท้านารีชนิดใหม่ จำนวน 88 รายการ เมื่อตรวจสอบจากเว็บไซต์ของ Kew science และรายงานการตีพิมพ์แล้ว พบว่า รายชื่อกล้วยไม้รองเท้านารีชนิดใหม่ที่รายงานนั้น มีทั้งที่เป็นชนิดที่ค้นพบใหม่ (new discovery) บางรายการเป็นการศึกษาทบทวนลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของชนิดที่มีรายงานการค้นพบเมื่อนานแล้ว แล้วพบว่ามีลักษณะที่แตกต่างชนิดเดิมจึงตั้งเป็นชนิดใหม่ (rediscovery) ดังตัวอย่างรองเท้านารีดอยตุงกาญจน์ เป็นพันธุ์ใหม่ (new varieties) และระดับฟอร์ม (forms) เมื่อตรวจสอบแล้วมีจำนวน 44 รายการ ที่ชื่อวิทยาศาสตร์ได้รับการยอมรับ (accepted name) เป็นระดับชนิด (species) จำนวน 31 รายการ ระดับพันธุ์ (varieties) จำนวน 2 รายการ และ 11 รายการ เป็นลูกผสมในธรรมชาติ (natural hybrids) ส่วนใหญ่จัดอยู่ในหมู่ (section) *Barbata* และ *Paphiopedulum* จากการศึกษาข้อมูลการจัดสถานภาพในบัญชีแดง (Red listed) ของหน่วยงาน International Union for Conservation of Nature: IUCN (2015) รองเท้านารีชนิดที่ค้นพบใหม่ส่วนใหญ่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered: CR) มีจำนวน 12 รายการ อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (Endangered: EN) จำนวน 2 รายการ ที่เหลือยังไม่ได้รับการประเมินสถานภาพ นอกจากนี้ มีรายงานการศึกษาว่าการรายงานการค้นพบชนิดกล้วยไม้รองเท้านารีใหม่เป็นแรงกระตุ้นให้กล้วยไม้รองเท้านารีชนิดนั้นสูญพันธุ์ไปจากธรรมชาติอย่างรวดเร็ว ดังเช่น การศึกษาสถานภาพของรองเท้านารีชนิด *P. canhii* ของ Leonid V. Averyanov และคณะ เมื่อปี ค.ศ. 2014 ซึ่งกล้วยไม้รองเท้านารีชนิด *P. canhii* มีรายงานการค้นพบเมื่อปี ค.ศ. 2009 และจากผลการศึกษาเมื่อปี 2014 พบว่ากล้วยไม้ชนิดดังกล่าวมีสถานภาพเปลี่ยนแปลงไปจากสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (EN) เป็นใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (CR) โดยมีสาเหตุจากประชากรร้อยละ 99.5 ถูกลักลอบเก็บในธรรมชาติ รายละเอียดของรองเท้านารีชนิดใหม่และสถานภาพ ดังภาคผนวกตารางที่ 1

2. ผลการสำรวจรองเท้านารีชนิดใหม่ในประเทศไทย

2.1 ผลการสำรวจรองเท้านารีชนิดใหม่ในสถานที่เพาะเลี้ยงกล้วยไม้

ทำการสำรวจชนิดกล้วยไม้รองเท้านารีในสถานที่เพาะเลี้ยงกล้วยไม้ทั้งที่ขึ้นทะเบียนและไม่ได้ขึ้นทะเบียน สถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์กับกรมวิชาการเกษตร ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร นครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรี เชียงใหม่ รวม 16 แห่ง พบมีกล้วยไม้รองเท้านารีชนิดที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทยและมีรายงานว่า เป็นชนิดใหม่ซึ่งจริง

แล้วมีการปลูกเลี้ยงมานานแล้วในชื่ออื่น ได้แก่ รongเท้าনারิตอยตุงกาญจน์ (*P. vejvarutianum*) และรongเท้าনারีเหลืองสิงขร (*P. concolor* var. *longipetalum*) ส่วนรongเท้าনারีขาวพังกา (*P. thaianum*) เป็นชนิดที่พบใหม่นอกจากนี้ มีข้อมูลจากแหล่งข่าวว่ามีการนำกล้วยไม้รongเท้าনারีชนิดใหม่เข้ามาปลูกในสถานที่เพาะเลี้ยงหลายชนิดเพื่อใช้เป็นพ่อแม่พันธุ์เพื่อผลิตเป็นชนิดพันธุ์แท้และลูกผสม ได้แก่ รongเท้าনারีรุ่งสุริยานัม (*P. rungsuriyanum*), *P. cahii*, รongเท้าনারีศรีเมียนมา (*P. myanmaricum*) , รongเท้าনারีเวียดนาม (*P. vietnamense*), ต้นที่นำเข้ามาซึ่งได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม และได้มาจากธรรมชาติโดยเฉพาะชนิดที่เพิ่งค้นพบไม่นาน เช่น รongเท้าনারีศรีเมียนมา มีรายงานค้นพบเมื่อปี ค.ศ. 2017 เนื่องจากยังไม่มีกรขยายพันธุ์เทียมสำหรับกล้วยไม้รongเท้าনারีขาวพังกาและรongเท้าনারิตอยตุงกาญจน์ เป็นชนิดที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทยมีการเก็บพ่อแม่พันธุ์หรือเมล็ดออกมาจากธรรมชาติแล้วนำมาขยายพันธุ์โดยวิธีการเพาะเมล็ดหรือเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ซึ่งตามมติที่ประชุมอนุสัญญาไซเตสที่ 11.11 เรื่อง การควบคุมการค้าพืช ในส่วนของการขยายพันธุ์เทียม กำหนดไว้ว่าประเทศที่เป็นถิ่นกำเนิดของพืชชนิดในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญา CITES สามารถเก็บเมล็ดหรือสปอร์จากป่ามาขยายพันธุ์ต่อได้ ในกรณีที่พืชชนิดนั้นใช้ระยะในการเจริญเติบโตจนถึงติดเมล็ดนานหรือไม่ติดเมล็ดหรือผลนอกถิ่นที่อยู่ แต่การเก็บส่วนขยายพันธุ์นั้นนั้นต้องมีการประเมินก่อนว่าจะไม่กระทบต่อจำนวนประชากรของพืชชนิดนั้น ๆ ในธรรมชาติ ดังนั้น จึงควรอนุญาตให้มีการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงกล้วยไม้รongเท้าনারีชนิดใหม่ในกรณีที่กล้วยไม้รongเท้าনারีชนิดใหม่มีถิ่นกำเนิดภายในประเทศและมีแหล่งที่มาของพ่อแม่พันธุ์หรือส่วนขยายพันธุ์ที่ถูกกฎหมาย

2.2 ผลการสำรวจรongเท้าনারีชนิดใหม่ในตลาดไม้ดอกไม้ประดับ งานประกวดกล้วยไม้ และตลาดออนไลน์

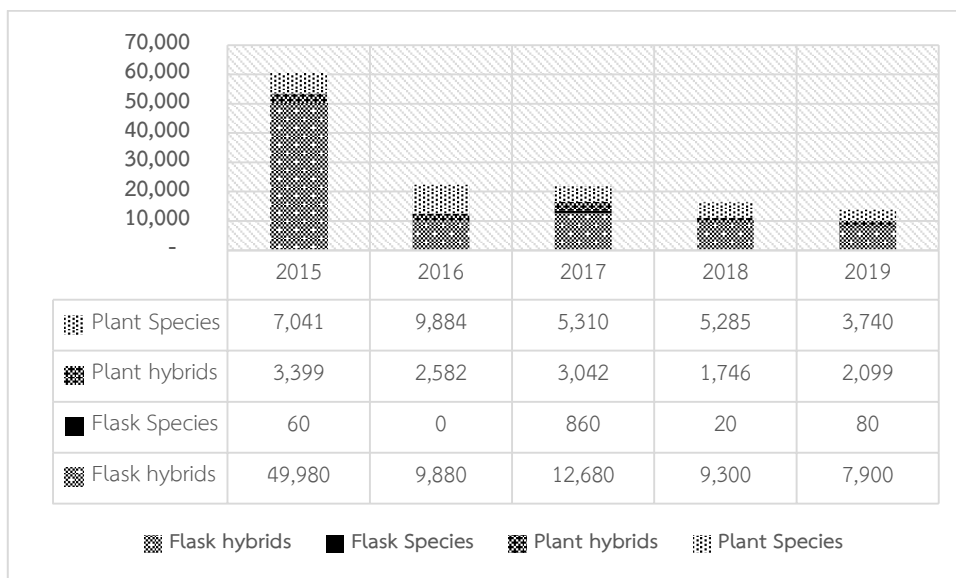
จากการสำรวจตลาดไม้ดอกไม้ประดับและงานประกวดกล้วยไม้ ในจังหวัดเชียงใหม่ นครราชสีมา อุบลราชธานี นครปฐม และกระบี่ พบว่า ในตลาดไม้ดอกไม้ประดับมีการจำหน่ายกล้วยไม้รongเท้าনারีขาวพังกาเพียงชนิดเดียว ซึ่งเป็นชนิดที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทยมีการเพาะขยายพันธุ์เทียมเพิ่มปริมาณจำนวนมากในประเทศไทย สาเหตุที่ไม่พบกล้วยไม้รongเท้าনারีชนิดใหม่ที่มีถิ่นกำเนิดในต่างประเทศอาจเนื่องจากมีราคาค่อนข้างสูงจึงมีตลาดเฉพาะกลุ่ม ส่วนงานประกวดกล้วยไม้ มีรายงานว่ามีการนำกล้วยไม้รongเท้าনারีชนิดใหม่มาจัดแสดงจำนวน 3 ชนิด ได้แก่ รongเท้าনারีขาวพังกา (*P. thaianum*), รongเท้าনারีรุ่งสุริยานัม (*P. rungsuriyanum*) และ *P. cahii* สำหรับผลตรวจสอบกล้วยไม้รongเท้าনারีชนิดใหม่ที่มีการประกาศขายในตลาดออนไลน์ พบมีการจำหน่ายกล้วยไม้รongเท้าনারีชนิดใหม่จำนวนหลายชนิดกว่าที่พบในงานประกวดกล้วยไม้ และผู้ขายได้ขายไปแล้วจำนวนหลายต้น ข้อมูลในเว็บไซต์สำแดงว่าผู้ขายเป็นคนไทย และจีน ดังนั้น การค้าในตลาดออนไลน์จึงเป็นช่องทางหนึ่งในการค้ากล้วยไม้รongเท้าনারีชนิดใหม่ที่ผิดกฎหมายโดยการนำเข้ามาและส่งออกทางไปรษณีย์

2.3 สถิติการส่งออกกล้วยไม้รongเท้าনারีสกุล *Paphiopedilum*

ผลการวิเคราะห์สถิติการส่งออกต้นกล้วยไม้รongเท้าনারีสกุล *Paphiopedilum* ระหว่างปี พ.ศ. 2558–2562 (กลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช, 2562) พบว่า มีการส่งออกต้นกล้วยไม้รongเท้าনারีชนิดพันธุ์แท้ (*Paphiopedilum* spp.) มากกว่าลูกผสม (*Paphiopedilum* hybrids) โดยส่งออกเฉลี่ยปีละ 6,252 และ 2,573 ต้น ตามลำดับ จัดอยู่ในหมู่ *Brachypetalum* รองลงมา ได้แก่ *Paphiopedilum* และ *Barbata* ตามลำดับ ซึ่ง

ชนิดที่ทำการค้าเป็นชนิดที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทยและในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในขณะที่การส่งออกต้นกล้ากล้วยไม้รองเท้านารีลักษณะที่อยู่ในอาหารเลี้ยงเชื้อในสภาพปลอดเชื้อ หรือไม้ขวด มีการส่งออกลูกผสมมากกว่าชนิดพันธุ์แท้ เฉลี่ยปีละ 17,948 และ 204 ต้น ตามลำดับ ประเทศผู้นำเข้า 5 อันดับแรก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย บราซิล ญี่ปุ่น และเยอรมนี ตามลำดับ และจากข้อมูล พบว่า ปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยมีการส่งออกรองเท้านารี ชนิด *P. cahii* ในรูปแบบไม้ขวด (กลุ่มบริการส่งออกสินค้าเกษตร, 2562) จากข้อมูลจะเห็นว่าต้นกล้ากล้วยไม้รองเท้านารีชนิดพันธุ์แท้จะมีการส่งออกในส่งออกในลักษณะเป็นต้น (Plant) ส่วนกล้วยไม้รองเท้านารีลูกผสมจะส่งออกเป็นต้นกล้าในรูปแบบไม้ขวด (seedling in flask) (fig. 1) อาจเป็นไปได้ว่ามีการลักลอบส่งออกกล้วยไม้รองเท้านารีชนิดใหม่ในรูปแบบไม้ขวดโดยสำแดงเป็นกล้วยไม้รองเท้านารีลูกผสมเพื่อหลีกเลี่ยงการขอหนังสืออนุญาต CITES เนื่องจากการทำการค้ากล้วยไม้รองเท้านารีที่อยู่ในรูปแบบไม้ขวดไม่ได้อยู่ในการควบคุมของอนุสัญญา CITES การส่งออกกล้วยไม้รองเท้านารีในรูปแบบไม้ขวดขออนุญาตเฉพาะใบรับรองสุขอนามัยพืชเท่านั้น และในการขอใบรับรองสุขอนามัยไม่ได้มีข้อกำหนดให้ระบุชื่อพืชถึงระดับชนิด ดังนั้น ผู้ที่ต้องการหลีกเลี่ยงการขออนุญาตไซเตสจึงส่งออกในรูปแบบไม้ขวดและสำแดงเฉพาะชื่อสกุล สำหรับผู้ที่ส่งออกกล้วยไม้รองเท้านารีในลักษณะต้นมีชีวิตมักสำแดงเป็นชนิดที่คล้ายคลึงหรือเป็นลูกผสมแทน ส่วนชนิดที่มีโอกาสลักลอบทำการค้ามากที่สุดโดยส่งออกในรูปแบบไม้ขวด ได้แก่ รองเท้านารีรุ่งสุริยานัม

Fig. 1 The volume of export of slipper orchids (*Paphiopedilum* genera)

จากข้อมูลรายงานการออกหนังสืออนุญาตการนำเข้าส่งออกกล้วยไม้รองเท้านารีสกุล *Paphiopedilum* ในเว็บไซต์ CITES พบมีการออกหนังสืออนุญาตให้กับกล้วยไม้รองเท้านารีชนิด *P. vietnamense* ซึ่งประเทศผู้ส่งออกไม่ใช่ประเทศเวียดนามที่เป็นถิ่นกำเนิดของรองเท้านารีชนิดดังกล่าว ประเทศที่มีสถิติการส่งออกมากที่สุด ได้แก่ ไต้หวัน สหรัฐอเมริกา ประเทศผู้นำเข้ามากที่สุด ได้แก่ ญี่ปุ่น และเยอรมนี สำหรับข้อมูลการจดทะเบียนกล้วยไม้ลูกผสมของหน่วยงาน Royal horticultural Societies (RHS) มีกล้วยไม้รองเท้านารีชนิดใหม่ 3 ชนิด ที่มีการนำไปเป็นพ่อแม่พันธุ์ในการผลิตลูกผสม ได้แก่ *P. helene*, *P. hermanii* และ *P. vietnamense* มีทั้งหมด

จำนวน 22 คู่ผสม โดยรองเท้านารีชนิด *P. vietnamense* มีการนำไปผลิตลูกผสมมากที่สุด จำนวน 12 คู่ มีนำไปผสมกับกล้วยไม้รองเท้านารีที่การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ รองเท้านารีฟาหอย (*P. bellatulum*), รองเท้านารีเหลืองปราจีน (*P. concolor*) และ รองเท้านารีเหลืองตรัง (*P. godefroyae*) ทั้ง 3 ชนิดอยู่ในหมู่ *Brachypetalum* รายละเอียดคู่ผสม ดังนี้

Wössner Mini Goldi	= <i>P. helene</i>	x <i>P. primulinum</i>
Pascal Sauvêtre	= <i>P. helene</i>	x <i>P. glaucophyllum</i>
Wössner Goldsuk	= <i>P. helene</i>	x <i>P. sukhakulii</i>
Vinci	= <i>P. helene</i>	x <i>P. tranlienianum</i>
Wössner Ministar	= <i>P. helene</i>	x <i>P. henryanum</i>
Wössner Minigold	= <i>P. armeniacum</i>	x <i>P. helene</i>
Mariechen	= <i>P. niveum</i>	x <i>P. helene</i>
Wössner Zwerg	= <i>P. barbigerum</i>	x <i>P. helene</i>
Wössner Helene	= <i>P. charlesworthii</i>	x <i>P. helene</i>
Wössner Minibraun	= <i>P. hermanii</i>	x <i>P. schoseri</i>
Wössner Vietnam Wings	= <i>P. vietnamense</i>	x <i>P. moquetteanum</i>
In-Charm Delophyllum	= <i>P. vietnamense</i>	x <i>P. glaucophyllum</i>
Wössner Vietnam Star	= <i>P. vietnamense</i>	x <i>P. rothschildianum</i>
Alfred Tetzlaff	= <i>P. vietnamense</i>	x <i>P. godefroyae</i>
Sakura Pink	= <i>P. vietnamense</i>	x <i>P. concolor</i>
Wössner Vietnam Beauty	= <i>P. vietnamense</i>	x <i>P. bellatulum</i>
Wössner Vietnam Gold	= <i>P. armeniacum</i>	x <i>P. vietnamense</i>
Ho Chi Minh	= <i>P. delenatii</i>	x <i>P. vietnamense</i>
Wössner Vietnam Moon	= <i>P. emersonii</i>	x <i>P. vietnamense</i>
Anni Fuchs	= <i>P. hangianum</i>	x <i>P. vietnamense</i>
Wössner Butterfly	= <i>P. malipoense</i>	x <i>P. vietnamense</i>
Wössner Vietnam Love	= <i>P. micranthum</i>	x <i>P. vietnamense</i>

ข้อมูลจาก http://www.rhs.org.uk/research/registerpages/orchid_parentage.asp

3. ภาวะเสี่ยงในการกำกับดูแลการค้ากล้วยไม้รองเท้านารี แนวทาง หรือมาตรการในการกำกับ ดูแล การค้ากล้วยไม้รองเท้านารีชนิดใหม่

กล้วยไม้รองเท้านารีสกุล *Paphiopedilum* Pfitzer อยู่ในบัญชีแนบท้ายที่ 1 ของอนุสัญญาไซเตส ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1976 (2519) โดยอนุสัญญา CITES มีหลักเกณฑ์ ในการควบคุมการค้า ดังนี้

1) การทำการค้าหรือการเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศต้องได้รับหนังสืออนุญาต (CITES Permit)
 2) ห้ามทำการค้าต้นที่ได้มาจากป่า ยกเว้นเพื่อการศึกษาวิจัย
 3) ต้นที่ได้จากการปลูกเลี้ยงสามารถทำการค้าได้ ทั้งนี้ ต้องได้มาจากการขยายพันธุ์เทียมที่การดำเนินการสอดคล้องกับค่านิยมการขยายพันธุ์เทียม (artificially propagated) ที่กำหนดไว้ในมติที่ประชุมอนุสัญญาไซเตส ที่ 11.11 (แก้ไขในการประชุมสมัยสามัญภาคีอนุสัญญาฯ ครั้งที่ 18) เรื่อง การควบคุมการค้าพืช (Regulation of Trade in Plant) ดังนี้

3.1) เจริญเติบโตภายใต้สภาวะแวดล้อมที่ควบคุมโดยมนุษย์

3.2) พ่อแม่พันธุ์ ต้องปลูกภายใต้สภาวะแวดล้อมที่ควบคุม มีแหล่งที่มาที่ถูกต้องตามกฎหมาย และคงจำนวนพ่อแม่พันธุ์เพื่อลดความต้องการนำออกจากป่า

ทั้งนี้ พ่อแม่พันธุ์หรือส่วนขยายพันธุ์อาจนำมาจากป่าได้ ในกรณีพืชชนิดนั้นมีระยะเวลาในการเจริญเติบโตจนถึงระยะผลิดอกออกผลนาน ส่วนขยายพันธุ์นั้นต้องปลูกในสภาวะแวดล้อมที่ควบคุมและต้องเป็นชนิดที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศนั้น และการนำออกจากป่าต้องไม่ละเมิดกฎหมายภายในประเทศ รวมถึงมีการพิจารณาแล้วว่าการนำส่วนขยายพันธุ์ออกจากป่าจะไม่ส่งผลกระทบต่อจำนวนประชากรในธรรมชาติ

4) การทำการค้าต้นกล้าหรือเนื้อเยื่อที่ได้จากการเพาะเลี้ยงในสภาพปลอดเชื้ออยู่ในอาหารแข็งหรืออาหารเหลวที่ขนส่งในภาชนะปลอดเชื้อ (tissue culture) ได้รับการยกเว้นไม่ต้องขอหนังสืออนุญาต CITES ก็ต่อเมื่อต้นกล้านั้นมีที่มาที่สอดคล้องกับค่านิยมการขยายพันธุ์เทียม ที่กำหนดไว้ในมติที่ประชุมฯ 11.11

5) ในการเพาะขยายพันธุ์เทียมพืชในบัญชีที่ 1 เพื่อการค้า จะต้องขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงกับสำนักเลขาธิการไซเตส ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมติที่ประชุมอนุสัญญาไซเตสที่ 9.19 (แก้ไขในการประชุมสมัยสามัญภาคีอนุสัญญาฯ ครั้งที่ 15) เรื่อง การขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชในบัญชีแนบท้ายที่ 1 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งออก (Registration of Nurseries that artificially propagate specimens of Appendix-I plant species for export purposes)

ในกรณีที่พืชที่ทำการค้าชนิดนั้นไม่ได้มาจากสถานที่เพาะเลี้ยงที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักเลขาธิการไซเตส กระบวนการส่งออกให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการออกหนังสืออนุญาตที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติและมติที่ประชุมของอนุสัญญาฯ ที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของกฎหมายไทย กล้ายไม้รองเท้านารีชนิดพันธุ์แท้ (*Paphiopedilum* spp.) ที่จัดเป็นพืชอนุรักษ์ในบัญชีที่ 1 ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้ทำการการค้าระหว่างประเทศจะต้องได้รับหนังสืออนุญาตพืชอนุรักษ์ (CITES Permits) จากอธิบดีกรมวิชาการเกษตร หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย สำหรับกล้ายไม้รองเท้านารีลูกผสม (*Paphiopedilum* hybrids) ไม่ถือว่าเป็นพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม แต่ในประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง พืชอนุรักษ์ กำหนดให้การส่งออกลูกผสมของกล้ายไม้บัญชีที่ 1 ให้มีหนังสือรับรองการขยายพันธุ์เทียมประกอบการส่งออกด้วย

การส่งออกต้นกล้าหรือเนื้อเยื่อที่ได้จากการเพาะเลี้ยงในสภาพปลอดเชื้ออยู่ในอาหารแข็งหรืออาหารเหลวที่ขนส่งในภาชนะปลอดเชื้อ ได้รับการยกเว้นไม่ต้องขอหนังสืออนุญาตพืชอนุรักษ์ โดยมีเงื่อนไข เช่นเดียวกับที่อนุสัญญา CITES กำหนด

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาออกหนังสืออนุญาตสำหรับพืชอนุรักษ์หรือกล้วยไม้รองเท้านารีของประเทศไทยกำหนดไว้ใน ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการออกหนังสืออนุญาตนำเข้าส่งออก หรือนำผ่านพืชอนุรักษ์และซากของพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 โดยสรุปมีสาระสำคัญ ดังนี้

การส่งออกกล้วยไม้รองเท้านารีชนิดพันธุ์แท้ จะต้องขอหนังสืออนุญาต CITES และพนักงานเจ้าหน้าที่จะพิจารณาออกหนังสืออนุญาตก็ต่อเมื่อต้นกล้วยไม้นั้นได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม ซึ่งหมายถึงได้มาจากสถานที่เพาะเลี้ยงที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร สำหรับกล้วยไม้รองเท้านารีลูกผสมไม่ถือว่าเป็นพืชอนุรักษ์ ตามกฎหมายพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ในมาตรา 29 จัตวา กำหนดให้เฉพาะผู้ที่เพาะขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์เท่านั้นที่ต้องขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงกับกรมวิชาการเกษตร ดังนั้น การส่งออกกล้วยไม้รองเท้านารีลูกผสม จึงไม่มีข้อกำหนดว่าต้องได้มาจากสถานที่เพาะเลี้ยงที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร ผู้ที่จะส่งออกจึงขอรับเฉพาะใบรับรองสุขอนามัยพืช (Phytosanitary Certificate) ตามเงื่อนไขของประเทศผู้รับปลายทางเท่านั้น โดยที่การออกใบรับรองสุขอนามัยพืชไม่ได้มีข้อกำหนดให้สำแดงชื่อพืชถึงระดับชนิด การกำหนดข้อยกเว้นไม่ควบคุมการค้ากล้วยไม้รองเท้านารีในรูปแบบไม้ขวด และการไม่กำหนดให้รองเท้านารีลูกผสมเป็นพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม จึงเป็นช่องว่าง (loop hole) ในการควบคุมการค้ากล้วยไม้รองเท้านารีชนิดที่ห้ามทำการค้า

สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลกล้วยไม้รองเท้านารีชนิดใหม่สกุล *Paphiopedilum* Pfitzer ที่มีรายงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 (1995) เป็นต้นมา พบว่า จากรายงานมีจำนวน 88 รายการ เมื่อทบทวนข้อมูลแล้ว พบว่า มีชื่อวิทยาศาสตร์ได้รับการยอมรับ (accepted name) เพียง 44 รายการ ส่วนใหญ่มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered: CR) และประเทศไทยมีกล้วยไม้รองเท้านารีชนิดใหม่ชนิดเดียว ได้แก่ รองเท้านารีขาวพังกา (*P. thaianum* lamwir.) ส่วนกล้วยไม้รองเท้านารีตอยตุงกาญจน์ (*P. vejvarutianum*) และกล้วยไม้รองเท้านารีเหลืองสิงขร (*P. concolor* var. *longipetalum*) ที่มีรายงานว่าชนิดใหม่นั้น ข้อเท็จจริงมีการปลูกเลี้ยงมานานแล้วในชื่ออื่น นอกจากนี้ มีข้อมูลจากแหล่งข่าวว่ามีการนำเข้ากล้วยไม้รองเท้านารีชนิดใหม่เข้ามาปลูกในสถานที่เพาะเลี้ยงหลายชนิดเพื่อใช้เป็นพ่อแม่พันธุ์ในการผลิตชนิดพันธุ์แท้และลูกผสม และจากสถิติการส่งออกต้นกล้วยไม้รองเท้านารีสกุล *Paphiopedilum* ย้อนหลัง 5 ปี พบว่ามีการส่งออกต้นกล้วยไม้รองเท้านารีชนิดพันธุ์แท้มากกว่าลูกผสม ในขณะที่การส่งออกต้นกล้ากล้วยไม้รองเท้านารีในรูปแบบไม้ขวดมีการส่งออกลูกผสมมากกว่าชนิดพันธุ์แท้ และพบว่ามีการจำหน่ายกล้วยไม้รองเท้านารีชนิดใหม่ในช่องทางออนไลน์จำนวนหลายชนิดและพบว่าผู้ประกอบการขายเป็นคนไทย ชนิดของกล้วยไม้รองเท้านารีที่ประกาศขายมีทั้งชนิดที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศและ

ต่างประเทศ อาจเป็นไปได้ว่ามีการลักลอบนำเข้ากล้วยไม้รองเท้านารีชนิดใหม่และส่งออกโดยไม่ถูกกฎหมาย โดยการสำแดงเท็จเป็นชนิดที่คล้ายคลึงหรือลูกผสมหรือส่งออกในรูปแบบไม้ขวด เนื่องจากการทำการค้ากล้วยไม้รองเท้านารีในรูปแบบไม้ขวดได้รับข้อยกเว้นไม่ต้องขอหนังสืออนุญาต CITES

ดังนั้น เพื่อให้การกำกับดูแลการค้ากล้วยไม้รองเท้านารีซึ่งมีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงควรกำหนดให้กล้วยไม้รองเท้านารีลูกผสม เป็นพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบ และควบคุมแหล่งที่มาของพ่อแม่พันธุ์ได้ โดยการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยง นอกจากนี้ ในการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงกล้วยไม้รองเท้านารีเฉพาะชนิดที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย ควรมีการพิจารณาอนุญาตให้สามารถใช้พ่อแม่พันธุ์หรือส่วนขยายพันธุ์ที่มาจากธรรมชาติโดยใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาตตามที่อนุสัญญา CITES กำหนด และควรมีมาตรการที่เข้มงวดในการตรวจสอบสถานที่เพาะเลี้ยงรองเท้านารีที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร

ในกรณีที่ส่งออกกล้วยไม้รองเท้านารีในรูปแบบไม้ขวดควรมีข้อกำหนดดังนี้ 1) ให้สำแดงชื่อถึงระดับชนิด 2) ถ้าสำแดงเป็นกล้วยไม้รองเท้านารีลูกผสมให้แจ้งชนิดที่เป็นพ่อแม่พันธุ์ 3) ให้ส่งออกไม้ขวดในระยะที่มีใบจริงอย่างน้อย 2 ใบ ข้อมูลในข้อ 1-3 ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ ควรเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสอบชนิดสำหรับส่งออกต้นกล้วยไม้รองเท้านารีในหมู่ *Brachypetalum*, *Paphiopedilum* และ *Barbata* ทั้งที่สำแดงเป็นชนิดพันธุ์แท้และลูกผสม เนื่องจากมีสถิติการส่งออกจำนวนมาก รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลนำเข้าส่งออกกล้วยไม้รองเท้านารีควรตรวจสอบติดตามรายงานการค้ากล้วยไม้รองเท้านารีชนิดใหม่อย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นข้อมูลในการเฝ้าระวังการลักลอบทำการค้าที่ผิดกฎหมาย

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. หน่วยงานที่รับผิดชอบในการออกหนังสืออนุญาตและหนังสือรับรองสำหรับการนำเข้าส่งออกกล้วยไม้รองเท้านารี ได้แก่ สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช และด่านตรวจพืช สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร สามารถนำข้อมูลรายชื่อรองเท้านารีชนิดใหม่ที่ห้ามทำการค้ารวมถึงแนวทางมาตรการในข้อเสนอแนะ เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาออกหนังสืออนุญาต/หนังสือรับรองสำหรับกล้วยไม้รองเท้านารีได้

2. ข้อมูลรายชื่อกล้วยไม้รองเท้านารีชนิดใหม่ และรายชื่อชนิดที่ใกล้เคียงสามารถนำไปเผยแพร่บนเว็บไซต์ของสำนักเลขาธิการไซเตส เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับประเทศภาคีอนุสัญญาฯ ใช้ประกอบการพิจารณาออกหนังสืออนุญาต

เอกสารอ้างอิง

กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช. 2557. ชื่อพันธุ์ไม้แห่งประเทศไทย เต็ม สมิตินันท์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2557. โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, กรุงเทพฯ. 828 น.

ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการออกหนังสืออนุญาตนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านพืชอนุรักษ์และซากของพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518

สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร. 2551. พระราชบัญญัติพันธุ์พืช .พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. กรุงเทพฯ. 44 น.

อุไร จิรมงคลการ. 2554. กล้วยไม้ร่องเท่านั้นรี ฉบับปรับปรุงใหม่. บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน). กรุงเทพฯ. 224 น.

Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation. 2017. Threatened Plants in Thailand. Bangkok, Omega Printing Co., Ltd. Bangkok, Thailand. 224 p.

Conf. 9.19 (Rev. CoP15) Registration of nurseries that artificially propagate specimens of Appendix-I plant species for export purposes. (เข้าถึงเมื่อ มกราคม 2563) จาก https://cites.org/sites/default/files/document/E-Res-09-19-R15_0.pdf

Conf. 11.11 (Rev. CoP18) Regulation of Trade in Plants. (เข้าถึงเมื่อ มกราคม 2563) จาก <https://cites.org/sites/default/files/document/E-Res-11-11-R18.pdf>

Leonid V. Averyanov et. al, 2014. FIELD SURVEY OF PAPHIOPEDILUM CANHII: FROM DISCOVERY TO EXTINCTION (access January, 2020) จาก https://www.rufford.org/files/www.slipperorchid.org__0.pdf

Noname. ILLEGAL TRADE IN *PAPHIOPEDILUM* SPP in Doc 24.4, Eleventh meeting of the Plants Committee Langkawi (Malaysia), 3-7 September 2001. จาก <https://cites.org/sites/default/files/eng/com/pc/11/E-PC11-24-04.pdf>

Santisuk, T. & Larsen, K. 2011. Flora of Thailand volume twelve part one. Prachachon Co. Ltd., Bangkok, Thailand. 302 p.

ภาคผนวก

Table 1 List of *Paphiopedilum* species were reported during the years 1995 - 2019

Year	Section	Name	Synonyms, Comparison	Status	IUCN Red listed (2015)	Distribution
2019	Paphiopedilum	<i>P. erythroanthum</i> Z.J.Liu, X,Y.Liao & S.R.Lan.	cf. <i>P. henryanum</i>	NS	Nill	China
2019	Brachypetalum	<i>P. trungkienii</i> AVER., O. GRUSS, C. X. CANH et N. H. TUAN	= <i>P. concolor</i> var. <i>trungkienii</i> (2017)	SN	Nill	Vietnam
2018	Paphiopedilum	<i>P. villosum</i> var. <i>laichaunum</i> N.S.Hai & N.H.Tuan	cf. <i>P. villosum</i>	NV	Nill	Vietnam
2018	Barbata	<i>P. agusii</i> f. <i>alboviride</i>	Nil	NA	Nill	Indonesia
2018	Paphiopedilum	<i>P. x aspersum</i> var. <i>truntuananhii</i>	Nil	NA	Nill	Vietnam,
2018	Paphiopedilum	<i>P. papilio-laoticus</i> Schuit., Luang Aphay & Lio.	cf. <i>P. gratrixianum</i> , <i>P. daoense</i>	NS	EN	Laos
2018	Barbata	<i>P. barbigerum</i> f. <i>duyduongii</i> N.H.Tuan, C.X.Canh & P.K.Duy	= <i>P. barbigerum</i> (1940) cf. <i>P. liemianum</i>	SN	Nill	Indonesia
2017	Cochlopetalum	<i>P. dodyanum</i> Cavestro	cf. <i>P. liemianum</i> , <i>P. moquettianum</i>	NS	Nill	Indonesia
2017	Coryopedilum	<i>P. philippinense</i> var. <i>compactum</i> f. <i>aureoviride</i>	Nil	NA	Nill	Philippines
2017	Barbata	<i>P. curtisii</i> f. <i>sanderæ</i>	Nil	NA	Nill	Indonesia
2017	Barbata	<i>P. barbatum</i> var. <i>acehense</i>	Nil	NA	Nill	Indonesia
2017	Paphiopedilum	<i>P. notatisepalum</i> Z. J. Liu, M. Wang & S. R. Lan	cf. <i>P. henryanum</i> and <i>P. barbigerum</i>	NS	Nill	China
2017	<i>Paphiopedilum</i>	<i>P. daoense</i> (Aver.) Aver. & O.Gruss	= <i>P. gratrixianum</i> var. <i>daoense</i> Aver.	SN	Nill	China, Vietnam
2017	Barbata	<i>P. rohmanii</i> Cavestro & O. Gruss sp. Nov.	cf. <i>P. tonsum</i> , <i>P. callosum</i> , <i>P. barbatum</i>	NS	Nill	Indonesia
2017	Brachypetalum	<i>P. myanmaricum</i> Koop., lamwir. & S.Laohap.	cf. <i>P. concolor</i> var. <i>longipetalum</i> ,	NS	Nill	Myanmar

Year	Section	Name	Synonyms, Comparison	Status	IUCN Red listed (2015)	Distribution
			<i>P. leucochilum</i>			
2017	Barbata	<i>P. agusii</i> Cavestro & N. Bougourd	= <i>P. agusii</i> f. <i>alboviride</i> cf. <i>P. argus</i> , <i>P. javanicum</i> , <i>P. callosum</i> , <i>P. barbatum</i>	NS	Nill	Indonesia
2017	Barbata	<i>P. zulhermanianum</i> Cavestro	cf. <i>P. bullenianum</i>	NS	Nill	Indonesia
2017	Barbata	<i>P. bungebelangii</i> Metusala	<i>P. barbatum</i> and <i>P. javanicum</i> , <i>P. robinsonianum</i>	NS	Nill	Indonesia
2017	Barbata	<i>P. lunatum</i> Metusala	cf. <i>P. javanicum</i> , <i>P. tonsum</i> (red form)	NS	Nill	Indonesia
2016	Paphiopedilum	<i>P. x tamphianum</i> Aver. & O.Gruss	= <i>P. villosum</i> var. <i>annamense</i> x <i>P. gratrixianum</i> var. <i>gratrixianum</i>	NH	Nill	Vietnam
2016	Parvisepalum	<i>P. micranthum</i> f. <i>kienii</i> Schettler & D.M.Pham	= <i>P. micranthum</i> (1951) cf. <i>P. micranthum</i> f. <i>glanzeanum</i>	SN	Nill	Vietnam
2016	Barbata	<i>P. argus</i> f. <i>nigricans</i> (H.J.Veitch) O.Gruss	= <i>P. argus</i> (1982)	SN	Nill	Philippines
2015	Barbata	<i>P. natashae</i> Bream	Nil	NA	Nill	Indonesia
2015	Brachypetalum	<i>P. thaianum</i> lamwir.	cf. <i>P. niveum</i>	NS*	CR	Thailand
2014	Barbata	<i>P. robinsonianum</i> Cavestro	cf. <i>P. nataschae</i>	NS	Nill	Indonesia
2014	Brachypetalum	<i>P. josianae</i> Braem & Nimp.	= <i>P. concolor</i> var <i>longipetalum</i> (2006) (not accepted by Kew)	SN	Nill	Myanmar, Thailand
2014	Pumila	<i>P. rungsuriyanum</i> O.Gruss, Rungruang, Chaisur. & Dionisio	cf. <i>P. canhii</i>	NS	Nill	Laos
2013	barbata	<i>P. x schlechterianum</i> O.Gruss	= <i>P. callosum</i> x <i>P. wardii</i>	NH	Nill	Myanmar

Year	Section	Name	Synonyms, Comparison	Status	IUCN Red listed (2015)	Distribution
2013	Barbata	<i>P. papuanum</i> f. <i>alexejianum</i> O.Gruss	= <i>P. papuanum</i> (1946)	SN	Nill	New-Guinea
2012	Brachypetalum	<i>P. concolor</i> var. <i>longipetalum</i> (Rolfe) Pfitzer (1903)	cf. <i>P. concolor</i>	NV	Nill	Thailand
2011	Barbata	<i>P. inamorii</i> P.J.Cribb & A.L.Lamb	cf. <i>P. sugiyamanum</i>	NS	CR	Malaysia
2011	Paphiopedilum	<i>P. x nitens</i> Z.J.Liu, O.Gruss & L.J.Chen	= <i>P. villosum</i> x <i>P. insigne</i>	NH	Nill	Yunnan,China
2011	Paphiopedilum	<i>P. comuatum</i> Z.J.Liu, O.Gruss & L.J.Chen	cf. <i>P. villosum</i> , <i>P. gratrixianum</i>	NS	CR	Yunnan,China
2010	Barbata	<i>P. canhii</i> var. <i>funingense</i> Z.J.Liu & L.J.Chen	= <i>P. canhii</i>	SN	Nill	China
2010	Paphiopedilum	<i>P. gratrixianum</i> var. <i>cangyuanense</i> Z.J.Liu & L.J.Chen (2013)	= <i>P. gratrixianum</i> var. <i>daoense</i> Aver. (2002)	SN	Nill	China, Vietnam
2010	Paphiopedilum	<i>P. guangdongense</i> Z.J.Liu & L.J.Chen	= <i>P. gratrixianum</i> var. <i>guangdongense</i> (2013) cf. <i>P. gratrixianum</i>	SN	CR	China
2010	Paphiopedilum	<i>P. qingyongii</i> Z.J.Liu & L.J.Chen	cf. <i>P. venustum</i>	NS	CR	Tibet
2009	Paphiopedilum	<i>P. barbigerum</i> var. <i>sulivongii</i> Schuit. & P.Bonnet	= <i>P. gratrixianum</i> var. <i>sulivongii</i> (2017) cf. <i>P. barbigerum</i> , <i>P. vejvarutianum</i>	SN	Nill	Laos, Thailand*
2009	Barbata	<i>P. canhii</i> Aver. & O.Gruss	Nil	NS	CR	Laos, Vietnam
2009	-	<i>P. x sanjiangianum</i> Petchl. & O.Gruss	= <i>P. dianthum</i> x <i>P. barbigerum</i> var. <i>coccinium</i>	NH	Nill	China
2009	-	<i>P. x huangrongshuanum</i> Petchl. & O.Gruss	= <i>P. dianthum</i> x <i>P. gratrixianum</i>	NH	Nill	china

Year	Section	Name	Synonyms, Comparison	Status	IUCN Red listed (2015)	Distribution
2007	Paphiopedilum	<i>P. helenae</i> f. <i>delicatum</i>	= <i>P. delicatum</i> Liu & Zhang (2001)	NA	Nill	China
2007	Parvisepalum	<i>P. delenatii</i> f. <i>vinicolor</i> O.Gruss & Roeth	= <i>P. delenatii</i> Guillaumin (1924)	NA	Nill	Vietnam
2006	-	<i>P. x glanzii</i> O.Gruss & Perner	= <i>P. emersonii</i> x <i>P. micranthum</i>	NH	Nill	China
2006	Barbata	<i>P. sangii</i> var. <i>ayubianum</i> O.Gruss & Roeth	= <i>P. ayubianum</i> (2018)	SN	Nill	Indonesia
2003	paphiopedilum	<i>P. vejvarutianum</i> O.Gruss & Roellke	cf. <i>P. gratrixianum</i>	NS	EN	Thailand, Vietnam.
2003	parvisepalum	<i>P. malipoense</i> var. <i>malipoense</i>	= <i>P. malipoense</i> f. <i>tonnianum</i> Roeth	SN	EN	China, Vietnam
2002	Parvisepalum-Polyantha	<i>P. haynaldianum</i> var. <i>laurae</i>	Nil	NA	Nill	Philippines
2002	Barbata	<i>P. angustifolium</i> R.F.Guo & Z.J.Liu	= <i>P. appletonianum</i> (1896)	SN	EN	China
2002	Barbata	<i>P. multifolium</i> Z.J.Liu & J.Yong Zhang	= <i>P. wardii</i> Summerh. (1932)	SN	EN	China
2002	Paphiopedilum	<i>P. tigrinum</i> f. <i>huberae</i> Koop.	= <i>P. henryanum</i> Braem (1987)	SN	Nill	China, Vietnam
2002	-	<i>P. x aspersum</i> Aver.	= <i>P. barbigerum</i> x <i>P. henryanum</i>	NH	Nill	Vietnam
2002	Paphiopedilum	<i>P. barbigerum</i> var. <i>lockianum</i> Aver.	= <i>P. coccineum</i>	SN	EN	Vietnam
2002	Paphiopedilum	<i>P. gratrixianum</i> var. <i>daoense</i> Aver.	cf. <i>P. gratrixianum</i>	NV	Nill	China, Vietnam.
2002	Parvisepalum	<i>P. globulosum</i> Z.J.Liu & S.C.Chen	= <i>P. micranthum</i> (1951)	SN	CR	China
2002	Parvisepalum	<i>P. micranthum</i> var. <i>oblatum</i> Z.J.Liu & J.Yong Zhang	= <i>P. micranthum</i> (1951)	SN	CR	China
2002	-	<i>P. x vietenryanum</i> O.Gruss & Petchl.	= <i>P. henryanum</i> x <i>P. gratrixianum</i>	NH	Nill	China

Year	Section	Name	Synonyms, Comparison	Status	IUCN Red listed (2015)	Distribution
2002	Paphiopedilum	<i>P. rhizomatosum</i> S.C.Chen & Z.J.Liu	= <i>P. areeanum</i> O.Gruss (2001)	SN	EN	China, Myanmar
2001	Barbata	<i>P. aestivum</i> Z.J.Liu & J.Yong Zhang	= <i>P. purpuratum</i> (1982)	SN	CR	China, Vietnam.
2001	Barbata	<i>P. purpuratum</i> var. <i>hainanense</i> F.Y.Liu & Perner	= <i>P. purpuratum</i> (1982)	SN	CR	China
2001	Pavisepalum	<i>P. concolor</i> f. <i>sulphurinum</i> (Rchb.f.) O.Gruss	= <i>P. concolor</i> var. <i>concolor</i>	SN	Nill	China
2001	Paphiopedilum	<i>P. areeanum</i> O.Gruss	cf. <i>P. barbigerum</i> , <i>P. villosum</i>	NS	EN	China.
2001	-	<i>P. x petchleungianum</i> O.Gruss	= <i>P. dianthum</i> x <i>P. villosum</i>	NH	Nill	China.
2001	barbata	<i>P. x dixlerianum</i> Braem & Chiron	= <i>P. callosum</i> x <i>P. wardii</i>	NH	Nill	Myanmar
2000	Brachypetalum	<i>P. wenshanense</i> Z.J.Liu & J.Yong Zhang	cf. <i>P. bellatulum</i>	NS	CR	China
2000	Barbata	<i>P. sugiyamanum</i> Cavestro	cf. <i>P. dayanum</i> , <i>P. javanicum</i> var. <i>virens</i> , <i>P. hennisianum</i> and <i>P. lawrenceanum</i>	NS	CR	Malaysia
2000	Barbatum	<i>P. viniferum</i> Koop. & N.Haseg.	cf. <i>P. callosum</i>	NS	Nill	Myanmar
2000	Paphiopedilum	<i>P. coccineum</i> Perner & R.Herrm.	cf. <i>P. helenae</i> , <i>P. barbigerum</i>	NS	Nill	Vietnam
2000	Parvisepalum	<i>P. angustatum</i> Z.J.Liu & S.C.Chen	= <i>P. malipoense</i> var. <i>angustatum</i> (2002)	SN	Nill	China
2000	Coryopedilum Polyantha	<i>P. intaniae</i> Cavestro	cf. <i>P. philippinense</i> , <i>P. randsii</i> , <i>P. stonei</i>	NS	CR	Indonesia
1999	Paphiopedilum	<i>P. chaoi</i> H.S.Hua	= <i>P. henryanum</i> (1987)	SN	CR	China
1999	Coryopedilum	<i>P. ooi</i> Koop.	cf. <i>P. glanduliferum</i>	NS	CR	Indonesia

Year	Section	Name	Synonyms, Comparison	Status	IUCN Red listed (2015)	Distribution
1999	Barbata	<i>P. bougainvillianum</i> var. <i>saskianum</i> O.Gruss & Roeth	= <i>P. violascens</i> var. <i>saskianum</i> (2000) cf. <i>P. bougainvillianum</i>	SN	Nil	Solomon Islands
1999	Barbata	<i>P. cerveranum</i> Braem	= <i>P. appletonianum</i> (Gower) Rolfe (1896)	SN	EN	Indochina, Viet Nam
1999	Barbata	<i>P. pamatanum</i> Cavestro	cf. <i>P. sukhakulii</i> , <i>P. wardii</i>	NS	CR	Philippines
1999	Parvisepalum	<i>P. vietnamense</i> O.Gruss & Perner	cf. <i>P. delenatii</i>	NS	CR	Viet Nam
1998	Paphiopedilum	<i>P. tranlienianum</i> O.Gruss & Perner	cf. <i>P. adductum</i>	NS	Nil	Viet Nam
1998	Coryopedilum	<i>P. anitum</i> Golamco	= <i>P. adductum</i> (1983)	SN	CR	Philippines
1998	-	<i>P. x grussianum</i> H.S.Hua	= <i>P. hirusutissimum</i> var. <i>esqurolei</i> x <i>P. parshii</i> var. <i>dianthum</i> cf. <i>P. dianthum</i>	NH	Nil	China
1998	Parvisepalum/E mersonianum	<i>P. emersonii</i> var <i>huonglanae</i> [Tich] Tich	= <i>P. emersonii</i> (1986)	SN	CR	Vietnam
1998	Paphiopedilum	<i>P. saccopetalum</i> H.S.Hua	= <i>P. hirsutissimum</i> (1892)	SN	VU	China.
1998	Paphiopedilum	<i>P. hiepii</i> Aver.	= <i>P. jackii</i> H.S.Hua (1995)	SN	Nil	China, Vietnam
1997	-	<i>P. x mindanaense</i>	= <i>P. antinum</i> x <i>superbiens</i>	NA	Nil	Philippines
1997	Coryopedilum	<i>P. gigantifolium</i> Braem, M.L.Baker & C.O.Baker	cf. <i>P. supardii</i> (flowers), <i>P. sanderianum</i> (leaves)	NS	CR	Indonesia
1996	Coryopedilum	<i>P. striatum</i> M.A.Clem. & D.L.Jones	= <i>P. wilhelminae</i> L.O.Williams (1942)	SN	EN	Indonesia
1996	Paphiopedilum	<i>P. helenae</i> Aver.	Nil	NS	CR	Vietnam,

Year	Section	Name	Synonyms, Comparison	Status	IUCN Red listed (2015)	Distribution
						China
1995	Barbata	<i>P. potentianum</i> O.Gruss & Roeth	= <i>P. callosum</i> var. <i>potentianum</i>	SN*	Nil	Thailand, Vietnam
1995	Paphiopedilum	<i>P. hermannii</i> F.Fuchs & H.Reisinger	Nil	NS	Nil	Vietnam

CR = Critically Endangered EN = Endangered species VU = Vulnerable species

NA = Not accepted Name

NH = New Natural Hybrids

NS = New Species

SN = Synonym Name